

Till Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se,
s.sl@regeringskansliet.se, med kopia
till mimmi.lovbom@regeringskansliet.se.
och Funktionsrätt Sverige

Stockholm, 30 januari 2025

Remissvar på PM om uppdaterat högkostnadsskydd för läkemedel, S 2024/02135

Astma- och Allergiförbundet tackar för möjligheten att svara på denna remiss. I vårt remissvar lämnar vi synpunkter på förslagen utifrån aspekter som är viktiga ur ett patientperspektiv för personer med astma, allergi, eksem och sensorisk hyperreaktivitet (SHR). Allergisjukdomar är vanliga kroniska sjukdomar. 45 procent av den vuxna befolkningen uppger att de har någon allergisjukdom 1) och 24 procent av barnen har någon läkardiagnosticerad allergisjukdom. 2).

Astma- och Allergiförbundets synpunkter på förslagen om ändrat högkostnadsskydd:

4. Vi avstyrker förslaget om att kostnadstaket höjs i högkostnadsskyddet för läkemedel och beloppen inom den s.k. högkostnadstrappan höjs i varje steg och att kostnaden läggs på patienten. Enligt förslaget höjs taket från 2 900 kronor till 3 800 kronor utifrån 2025 års prisbasbelopp. Det första trappsteget ändras så att patienten betalar 75 procent, i stället för 50 procent, av kostnaden i intervallet.

5. Vi avstyrker också förslaget att lagändringen ska träda i kraft den 1 juli 2025. Vi föreslår i stället att regeringen återkommer med ett annat förslag som inte innebär en försämring av högkostnadsskyddet för patienter med kronisk sjukdom och funktionsnedsättning.

6.1 Konsekvenser för patienten:

Vi anser att ett försämrat högkostnadsskydd för läkemedel **ökar ojämlikheterna i hälsa i befolkningen**. Exempelvis har ungefär 10 procent i befolkningen astma 3) och omkring vart fjärde barn och var tionde vuxen har atopiskt eksem. 4) **Många med kronisk sjukdom är beroende av läkemedel** i olika grad hela livet så denna grupp drabbas särskilt av ökade kostnader. De som har sjukdomar som tidigare innebar för tidig död eller ett livslångt utanförskap kan i dag ofta leva aktiva liv – tack vare läkemedel.

Mediciner mot stora folksjukdomar, exempelvis astma, men även hjärt-kärlsjukdomar och diabetes har bidragit till att vi lever allt längre. Personer med kronisk sjukdom berättar hur de fått livet tillbaka med hjälp av nya läkemedel.

Regeringens planer på att försämra högkostnadsskyddet kommer speciellt att påverka grupper som studenter, äldre, kroniskt sjuka och personer med funktionsnedsättning. Dessa grupper har **ofta redan har en ansträngd ekonomi. Förslaget är också ett hot mot hälsan och bidrar till en ojämlik hälsa.** Det är väldokumenterat att 40–60 procent av alla patienter med kronisk sjukdom inte tar sina läkemedel såsom läkaren ordinerat, antingen medvetet eller omedvetet. En möjlig orsak är dålig ekonomi, enligt Läkemedelsverket. 5)

Astma- och Allergiförbundet har fått reaktioner via telefon, mail och sociala medier från enskilda som redan har små marginaler och skulle drabbas hårt av ökade läkemedelskostnader. Några hundralappar kan tyckas vara lite, men för många kan de spela en stor roll. En höjning drabbar alla som behöver läkemedel, men den kommer att slå särskilt hårt mot de som inte kan arbeta alls, utan måste leva på sjuk- eller aktivitetsersättning, är sjukskrivna med sjukpenning, studerande eller som har en låg pension. Det är ofta många kostnader som staplas på varandra för patienter med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning. Utöver att matpriser, boendekostnader och annat har gått upp finns ofta kostnader för läkarbesök, hjälpmedel, självkostnad för sjukresor mycket annat. Kostnadsökningarna kanske kan vara hanterbara en och en. Men när man lägger ihop dem och adderar en sämre hushållsekonomi kan resultatet bli förödande. En granskning som Dagens Nyheter har gjort av hushållens privatekonomi visar att flera grupper kommer att få en sämre ekonomi under 2025, jämfört med 2024.6)

Det är tydligt att ett försvagat högkostnadsskydd kommer att innebära att **fler inte har möjlighet att hämta ut läkemedel på grund ökade kostnader och att de därmed blir sjukare.** Risken är stor att regeringens önskan om att spara i stället **leder till högre kostnader för vård och sjukskrivningar.** Exempelvis är det redan idag runt 35 procent av alla med astma som har en okontrollerad sjukdom 7) som innebär svårigheter och hinder i vardagen - med bland annat ökad risk för sjukfrånvaro och sjukskrivning. Det vore förödande om denna andel ökade på grund av ökade kostnader för astmaläkemedel.

Sveriges Apoteksförening har nyligen genomfört en enkätundersökning till apotekens medarbetare för att få en uppfattning om hur förändringarna kan påverka läkemedelsanvändningen. Apotekens medarbetare uttrycker stor oro över förslagens konsekvenser. Enkäten, som besvarades av 1 079 apoteksanställda, visar att 67 procent minst en gång i veckan möter kunder som avstår från att hämta ut sina läkemedel på grund av kostnaden.

Av dessa ser 27 procent detta hända dagligen. Situationen har försämrats de senaste åren, och nästan 90 procent av de svarande bedömer att den föreslagna förändringen kommer leda till att ännu fler patienter avstår från sin behandling. Förändringen skapar redan oro hos apotekens kunder. Det finns risk att samtalet med apotekens farmaceuter handlar om oro kring läkemedelskostnader snarare än om behandling.8)

Apotekspersonalen 8) uttrycker särskild oro för att:

- **Patienter med ansträngd ekonomi**, särskilt pensionärer och personer med kroniska sjukdomar, **kommer att drabbas hårdast.**
- **Behandlingsföljsamheten kan försämrats**, särskilt vid förebyggande behandlingar där symtomen inte är omedelbara.
- Ökat vårdbehov på sikt **kan medföra högre samhällskostnader.**
- För apoteken kan konsekvenserna bli en hamstringsvåg innan regelverket träder i kraft, vilket **kan skapa tillfälliga läkemedelsbrister.**

Även om statens utgifter för läkemedel har ökat mycket de senaste åren är det **inte rätt att skjuta över ansvaret att ökade kostnader på personer med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning.** Det borde vara självklart för regeringen att prioritera befolkningens hälsa högre. Sverige borde med stolthet kunna finansiera en utveckling som ger jämlika möjligheter för fler att leva aktiva och långa liv.

Vi ser också med oro på att de försäkringar som aviserats för 2025 **bara är början på en stegvis nedmontering av högkostnadsskyddet.** Regeringen planerar att spara in ytterligare över två miljarder årligen 2026–2027. Patienterna har redan behövt betala alltmer av läkemedelskostnaderna själva. De senaste fem åren har den övre gränsen för ett frikort på läkemedel höjts från 2 300 till 2 850 kronor, genom årliga uppräknings.

Vi vill att regeringen drar tillbaka förslaget och återkommer med ett nytt förslag som inte innebär en försäkring av högkostnadsskyddet för läkemedel för patienter med kronisk sjukdom och funktionsnedsättning. En namninsamling som ett 30-tal patient- och pensionärsorganisationer står bakom med drygt 20 000 namnunderskrifter hittills visar att frågan engagerar många! 9)

Med vänlig hälsning,

Mikaela Odemyr
ordförande
Astma- och Allergiförbundet

Källor:

- 1) Miljöhälsorapport 2017 (vuxna), Folkhälsomyndigheten och Karolinska Institutet;
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/m/miljohalsorapport-2017/>
- 2) Miljöhälsorapport 2021 (barn), Folkhälsomyndigheten;
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/m/miljohalsorapport-2021/>
- 3) Astma hos barn och vuxna - behandlingsrekommendationer 2023, LäkeMedelsverket;
<https://www.lakemedelsverket.se/sv/behandling-och-forskrivning/behandlingsrekommendationer/sok-behandlingsrekommendationer/astma-hos-barn-och-vuxna---behandlingsrekommendation>
- 4) Behandlingsrekommendationer för atopisk dermatit 2023, LäkeMedelsverket;
<https://www.lakemedelsverket.se/sv/behandling-och-forskrivning/behandlingsrekommendationer/sok-behandlingsrekommendationer/atopisk-dermatit#hmainbody1>
- 5) LäkeMedelsboken 2024, LäkeMedelsverket; <https://lakemedelsboken.se/generella-kapitel/rationell-lakemedelsanvandning/behandlingsplanen-och-uppfoljningen>
- 6) Dagens Nyheter – så blir din privatekonomi 2025; <https://www.dn.se/ekonomi/sa-blir-din-privatekonomi-2025/>
- 7) Luftvägsregistret 2023; <https://lvr.registercentrum.se/statistik/astma-oppnvard-indikatorer-over-tid/p/BJUXSnNag>
- 8) Rapport från Sveriges Apoteksförening, Apotekspersonalens uppfattning om föreslagna förändringar i Högkostnadsskyddet 250121; [Rapport-Apotekspersonalens-syn-pa-hogkostnadsskyddet.pdf](#)
- 9) Namninsamling Försämra inte högkostnadsskyddet för läkeMedel (via Mitt Skifte);
<https://www.mittskifte.org/petitions/forsamra-inte-hogkostnadsskyddet-for-lakemedel>